

PROVERA DISKRIMINATIVNOSTI I POUZDANOSTI FAUX PAS TESTA¹

Ksenija STANIMIROV^{*2}, Bojana ĐURIĆ^{**}, Mirjana ĐORĐEVIĆ^{*}

**Univerzitet u Beogradu*

Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju

***Filozofski fakultet, Univerzitet u Ljubljani*

Teorija uma omogućava da sebe i osobe oko nas shvatamo kao bića koja poseduju mentalni svet, svet želja, potreba, misli, namera i verovanja. Teorija uma je oblik intersubjektivnosti zasnovan na simboličkom mišljenju i govoru.

S obzirom na to da se razvoj teorije uma ne završava u šestoj godini, kreiran je poseban test kojim bi se ta sposobnost procenjivala na starijem uzrastu. Jedan takav test jeste prepoznavanje faux pas priča. Faux pas je napredniji zadatak teorije uma i meri sposobnost uvida u složenija mentalna stanja prisutna u nenamernim uvredama.

Cilj rada je provera pouzdanosti i diskriminativnosti faux pas testa.

Istraživanje je pokazalo da pitanja imaju dobre diskriminativne karakteristike, ali i da treba raditi na kulturološkom usklađivanju.

Ključne reči: *faux pas, diskriminativnost, pouzdanost*

UVOD

Među socijalno-kognitivnim veštinama koje su ključne za adaptivno učenje i uspostavljanje socijalnih interakcija izdvaja se sposobnost mentalizacije. Ona podrazumeva sposobnost

1 Članak predstavlja rezultat rada na projektu „Socijalna participacija osoba sa intelektualnom ometenošću“ ev. br. 179017, čiju realizaciju finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

2 E-mail: ksenija.st@sbb.rs

„čitanja“ mentalnih stanja – verovanja, želja i namera drugih ljudi, a naziva se još i teorija uma. Oslanjajući se na nju, čovek pripisuje sebi i drugima kognitivna i afektivna stanja, zahvaljujući čemu uviđa namere i unutrašnja mentalna stanja (svoja i tuđa) tokom socijalnih interakcija i donosi zaključak o tome šta drugi ljudi veruju da se desilo u datoj situaciji. Drugim rečima, mentalizacija je sposobnost da se predstavi psihološka perspektiva neke druge osobe, da bi bilo moguće predvideti ponašanje drugih ljudi (Lee et al., 2010). Ova sposobnost je ključna komponenta za razvoj socijalnih veština. Baron-Koen (2001) navodi da je teorija uma osnova razmišljanja o sadržaju svojih i tuđih misli. Deca uspešno rešavaju zadatke teorije uma samo ako su svesna da različiti ljudi imaju različita verovanja o istoj situaciji (Baron-Cohen, Leslie & Frith, 1985).

Na ranom uzrastu razumevanje teorije uma je implicitno, tj. manifestuje se ponašanjem, a ne verbalno. To znači da dete može da pokaže šta želi, iako to ne ume eksplicitno (verbalno) da opiše.

Kada govorimo o sticanju sposobnosti teorije uma, postoje značajne individualne razlike koje autori (Banerjee et al., 2011; Laranjo et al., 2010) objašnjavaju različitim ranim socijalnim iskustvima dece. Tu se najčešće misli na sadržaj razgovora majke sa detetom, odnosno na korišćenje mentalnih termina kada se sa detetom razgovara. Razgovor o unutrašnjim, mentalnim stanjima je važan prediktor detetovog razumevanja emocija i misli. Laranjo i saradnici (Laranjo et al., 2010) su došli do zaključka da deca koja su uspešnija na zadacima lažnog verovanja dolaze iz porodica u kojima se često razgovaralo o emocijama i njihovim uzrocima i da emocije bolje razumeju deca koja su uspostavila bolju povezanost i dobar odnos sa majkom.

Ispitivanja i razvoj teorije uma kod dece

Za procenu teorije uma najčešće su korišćeni zadaci lažnog verovanja prvog i drugog nivoa. U okviru teorije uma prvog nivoa rešavaju se dva zadatka pogrešnog verovanja. Prvim

zadatkom se proverava da li dete razume verovanje aktera priče u kojoj neko stavlja predmet na jedno mesto i dok je odsutan, druga osoba predmet premešta na neko drugo mesto. Tačan odgovor na pitanje podrazumeva da dete treba da zanemari ono što je saznalo iz priče i da odgovori da će osoba koja je prvobitno sklonila predmet isti tražiti tamo gde ga je i ostavila. Drugi zadatak prvog nivoa teorije uma je zadatak neočekivane sadržine. Zadatke I nivoa uspešno rešavaju četvorogodišnjaci iz opšte populacije (Brojčin, 2008).

Zadatak teorije uma drugog nivoa od ispitanika zahteva da tačno reši zadatak pogrešnog verovanja drugog reda. U okviru ovog zadatka, dete mora da predstavi ne samo verovanje o lokaciji na kojoj je predmet, već i pogrešno verovanje jednog od aktera o verovanju drugog protagoniste. Ovaj zadatak uspešno rešavaju šestogodišnjaci tipičnog razvoja (Baron-Cohen, prema Brojčin, 2008).

Razvoj teorije uma ne završava se u šestoj godini, već rešavanje zadataka lažnog verovanja treba posmatrati kao ranu manifestaciju teorije uma. Baron-Koen i saradnici (1999) ovu sposobnost porede sa sticanjem pismenosti – dete nauči da čita i piše između četvrte i šeste godine, a kasnije se te veštine usavršavaju (Baron-Cohen et al., 1999). Dakle, teorija uma je dinamičan konstrukt na koji utiču individualna iskustva (Sprung, 2010).

Važan kontekst za razvoj socijalnog razumevanja kod dece je interakcija sa vršnjacima. Tokom igre (najčešće je to igra pretvaranja) i tokom konverzacije sa članovima grupe, deca razgovaraju o mentalnim stanjima (Banerjee, Watling & Caputi, 2011). Sa uzrastom se detetova sposobnost razumevanja mentalnih stanja drugih postepeno poboljšava. Ljudi razlikuju ono što neko radi namerno i ono što je bilo slučajno, nenamerno; upravo ta razlika je važna u predviđanju i objašnjavanju sposobnosti i postupaka drugih ljudi (Zalla et al., 2009).

Razumno je očekivati dvosmernu povezanost između teorije uma i pozitivnih vršnjačkih odnosa: uvid u mentalna stanja drugih treba da olakša socijalnu interakciju, dok se, sa

druge strane, očekuje da će neko razviti sposobnost uspešnog uviđanja unutrašnjeg stanja drugih kroz pozitivne socijalne interakcije (Banerjee & Watling, 2005). Biti u stanju da se zamisli nečije (unutrašnje) mentalno stanje je značajno jer omogućava ocenjivanje namera koje postoje iza ponašanja drugih i, shodno tome, donošenje odluke o reakciji (Lee et al., 2010).

S obzirom na to da se razvoj teorije uma ne završava u šestoj godini, bio je potreban poseban test za procenu sposobnosti kojim bi se teorija uma procenjivala na starijem uzrastu. Jedan takav test jeste prepoznavanje faux pas priča. Faux pas nije jedostavno definisati. U pitanju je francuski termin koji znači „pogrešan korak“. Najčešće se objašnjava kao nešto što je neko rekao, ne razmišljajući o tome da li sagovornik to želi da zna/čuje, ne shvatajući da je to neprikladno ili da je povredio nečija osećanja (Lee et al., 2010). Ta izjava uglavnom ima negativne posledice, ali po pravilu osoba koja je to izrekla nije imala nameru da nekoga povredi (Baron-Cohen et al., 1999). Test prepoznavanja faux pas priča se sastoji od 10 priča koje se ispitaniku čitaju ili mu se puštaju snimljene. Faux pas je složeniji zadatak teorije uma i zahteva viši nivo razvoja deteta. Za razliku od standardnih zadataka lažnog verovanja I i II nivoa koji zahtevaju uvid u verovanja o identitetu ili mestu na kom se fizički objekti nalaze, ovaj test meri sposobnost uvida u složenija mentalna stanja koja su prisutna u nenamernim uvredama. Zadatak podrazumeva da ispitanik uoči faux pas u pričama, da odgovori na pitanja o razumevanju (sadržaja) faux pas i da identifikuje lažno verovanje koje dovodi do faux pas (Banerjee & Watling, 2005).

Cilj rada je provera diskriminativnosti i pouzdanosti faux pas testa. Rad predstavlja nastavak istraživanja koje je započeto 2007. godine ispitivanjem teorije uma kod dece sa oštećenjem vida (Яблан, Ханак и Глумбик, 2011; Jablan, Hanak i Stanimirov, 2007).

METOD

Uzorak

Uzorkom su obuhvaćeni učenici od I do V razreda beogradske redovne osnovne škole, od 7 do 12 godina ($AS=9,61$, $SD=1,45$). Ukupno je ispitano 151 dete, od toga 77 dečaka i 74 devojčice. Uzorak je ujednačen po polu i razredu koji učenici pohađaju (iz svakog razreda ispitano je po 16 dečaka i 16 devojčica).

Instrument i procedura ispitivanja

U istraživanju je korišćen Baron-Koenov test za ispitivanje Faux pas (Baron-Cohen et al., 1999). Test se sastoji od 10 priča koje su prevedene i adaptirane za srpsko govorno područje. Za razliku od istraživanja realizovanog 2007. godine u populaciji dece sa oštećenjem vida (Jablan, Hanak i Stanimirov, 2007), u test je uvedena i priča za zagrevanje.

Sve priče su čitane deci. Prvo je čitana priča za zagrevanje, koja je za cilj imala da uvede decu u test situaciju i da im da primer kako će ostale priče zvučati.

U svakoj priči pojavljivala su se dva do tri aktera i njihovi postupci bili su opisani kroz minimum dve rečenice. Faux pas se u pričama javljao u drugom delu priče (u poslednjoj ili pretposlednjoj rečenici). Na ovaj način autori su želeli da izbegnu nasumično ili odgovaranje po navici (kada deca stalno navode samo poslednju rečenicu kao nešto što je neko rekao pogrešno).

Ispitivanje je obavljeno individualno u optimalnim uslovima, bez sredinskih distraktora. Pre početka testiranja, deci smo davali sledeće uputstvo:

„Sada ću ti pročitati neke priče, jednu po jednu. Pažljivo me slušaj i pokušaj da odgovoriš na pitanja u vezi sa pričom.

Nemoj da brineš, ovde nema tačnih i pogrešnih odgovora i niko te neće ocenjivati“.

Ukoliko je bilo potrebno, ispitivači su davali pozitivne komentare koji su ohrabivali dete.

Nakon svake pročitane priče, deci su postavljena četiri pitanja:

- Da li je neko u priči rekao nešto što nije trebalo? Pitanje uočavanja faux pas: Ovo pitanje je bilo isto za svih 10 priča i omogućava nam da proverimo da li je dete uočilo da postoji faux pas. Tačan odgovor uvek je bio potvrđan.
- Šta su rekli što nije trebalo da kažu? Pitanje identifikacije: Tačan odgovor znači da je dete prepoznalo iskaz kao faux pas. I ovo pitanje je bilo isto za sve priče. Tačan odgovor na ovo pitanje je zavisio od priče, likova, ...
- Pitanje koje je proveravalo shvatanje/razumevanje priče i koje je bilo specifično za svaku priču. Tačan odgovor potvrđuje da je dete razumelo priču, da je obratilo pažnju i da (eventualni) neuspeh uočavanja faux pas nije posledica prisutnih problema u verbalnom razumevanju ili nekih sličnih smetnji. Tačan odgovor na ovo pitanje takođe je zavisio od priče, likova, ...
- Da li su se sećali ranije situacije/da li su znali šta se stvarno dogodilo? Pitanje lažnog verovanja: provera da li dete razume faux pas kao posledicu lažnog verovanja, a ne kao iskaz sa zlom namerom. Tačan odgovor na ovo pitanje je uvek bio odrećan.

Skorovanje

Za svaku priču ispitanik može da dobije jedan poen i to ako tačno odgovori na sva četiri pitanja (da li je neko rekao nešto što nije trebalo, šta je rećeno što nije trebalo i da prepozna

faux pas kao posledicu lažnog verovanja). Netačan odgovor na neko od pitanja znači i nula poena za tu priču, tako da su se mogući skorovi ispitanika na ovom testu kretali od 0 do 10. Ako dete odgovori netačno na prvo pitanje, ostala se ne postavljaju.

Statistička obrada podataka

Podaci su analizirani i obrađeni primenom deskriptivne metode (frekvencijska analiza), testa normalnosti, korelacione analize i analize varijanse i prikazani su tabelarno.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA SA DISKUSIJOM

Diskriminativnost testa

Diskriminativnost testa ispitana je računanjem frekvencija tačnih odgovora na svakom od 10 zadataka. Tačnim odgovorom se smatra ukoliko dete odgovori na sva četiri pitanja. U Tabeli 1 prikazane su dobijene vrednosti.

Tabela 1 – Frekvencije i koeficijenti diskriminativnosti tačnih odgovora po zadacima

Priča	Procenti	Koeficijenti diskriminativnosti
P0	47,1%	
P1	23,6%	0,256
P2	72%	0,557
P3	61,1%	0,465
P4	66,9%	0,563
P5	80,3%	0,565
P6	72,6%	0,615
P7	78,3%	0,679
P8	38,2%	0,501
P9	82,8%	0,532
P10	44,6%	0,330

Iz Tabele 1 se može videti da nijedan zadatak ne rešava 100% ispitanika, niti ima zadataka koje ne rešava nijedno dete. Prema tome, deca se u ovom stadijumu kognitivnog razvoja razlikuju prema broju rešenih zadataka.

Ovom analizom uočene su priče na kojima su ispitanici imali lošija postignuća. To su priča za zagrevanje, zatim prva, osma i deseta, dok su peta i deveta priča ispitanicima bile lake – njih je uspešno rešavalo više od 80% dece. U istraživanju Jablan i saradnika (Яблан, Ханак і Глумбик, 2011) uočeni su slični problemi i evidentirano je da je prvu priču rešavalo 20% ispitanika.

Doneta je odluka da se priča za zagrevanje isključi iz dalje analize, jer se pokazalo da su mlađoj deci (do III razreda) bila potrebna dodatna objašnjenja. Takođe, problem je predstavljalo i to što nisu razumela da postoji faux pas što nas navodi na zaključak da je priču za zagrevanje potrebno dodatno adaptirati u kulturološkom smislu.

Koeficijent diskriminativnosti za svaku priču računat je kao korelacioni koeficijent između rezultata na svakom zadatku i rezultata na čitavom testu. Svi koeficijenti korelacije su značajni ($p < 0,000$), a njihove numeričke vrednosti su date u Tabeli 1.

Iz Tabele 1 se vidi da prva i deseta priča odstupaju jer imaju slabu diskriminativnost i to će dalje biti razmatrano u delu koji se bavi kvalitativnom analizom. U istraživanju Jablan i saradnika (Яблан, Ханак і Глумбик, 2011), korelacija prvog zadatka sa celom skalom iznosila je samo 0,276.

Najvišu diskriminativnost imaju šesta i sedma priča.

S obzirom na to da su frekvencije uglavnom bile preko 50%, rađen je i test normalnosti u cilju provere na kom uzrastu je distribucija normalna. Dobijeni rezultati pokazuju da su priče za ispitanike uglavnom bile lake jer je distribucija tačnih odgovora, iako normalna, na većini uzrasta bila pomerena ulevo. Ovaj zaključak se ne odnosi na učenike prvog razreda. Provera je pokazala da se kod učenika prvog razreda distribucija približava normalnosti (Shapiro-Wilk=0,911, $df=31$, $p=0,013$). I ovaj rezultat je podudaran sa istraživanjem iz 2011. godine (Яблан, Ханак і Глумбик, 2011), gde su autori došli do zaključka da deca iz opšte populacije imaju skoro identičan uspeh na svim ispitivanim uzrastima.

Pouzdanost

Korelacija među zadacima prikazana je u Tabeli 2.

Tabela 2 – Interkorelacije pojedinačnih zadataka

	P1	P2	P3	P4	P5	P6	P7	P8	P9	P10
	bod.	bod.	bod.	bod.	bod.	bod.	bod.	bod.	bod.	bod.
P1	r	0,012	0,042	0,072	0,012	0,072	0,110	0,088	-0,025	0,106
bod.	p	0,878	0,598	0,371	0,886	0,371	0,171	0,271	0,753	0,187
P2	r		0,317**	0,314**	0,439**	0,412**	0,361**	0,345**	0,279**	0,160*
bod.	p		0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,045
P3	r			0,300**	0,294**	0,243**	0,215**	0,089	0,156	0,084
bod.	p			0,000	0,000	0,002	0,007	0,267	0,051	0,295
P4	r				0,331**	0,296**	0,287**	0,219**	0,289**	0,032
bod.	p				0,000	0,000	0,000	0,006	0,000	0,688
P5	r					0,341**	0,400**	0,225**	0,410**	0,123
bod.	p					0,000	0,000	0,005	0,000	0,125
P6	r						0,440**	0,365**	0,477**	0,264**
bod.	p						0,000	0,000	0,000	0,001
P7	r							0,350**	0,498**	0,161*
bod.	p							0,000	0,000	0,045
P8	r								0,289**	0,086
bod.	p								0,000	0,286
P9	r									0,103
bod.	p									0,199
P10	r									
bod.	p									

** korelacija je značajna na 0,01 nivou

* korelacija je značajna na 0,05 nivou

Iz Tabele 2 se vidi da prva priča ne korelira ni sa jednom drugim pričom iz testa i stoga je naše mišljenje da i nju treba isključiti iz dalje analize.

Interna konzistentnost testa je dobra, ako izuzmемо prvu i desetu priču. Međutim, ovo ne treba shvatati kao isključivu tvrdnju pre nego što se pokuša promena redosleda zadanja zadataka (od najlakšeg ka najtežem). Još jedna opcija je uvesti dve priče za zagrevanje.

Pored evidentiranja odgovora na svako od pitanja, ispitivači su beležili i komentare koje su deca davala u vezi sa pričama, što je olakšalo postupak kvalitativne analize odgovora. Neki od odgovora su prikazani u Tabeli 4.

Pogrešne odgovore ispitanika možemo svrstati u nekoliko grupa:

- a. nedostatak lepog vaspitanja;
- b. kršenje uobičajenih pravila ponašanja;
- c. pripisivanje hostilnih namera drugima.

Tabela 3 – Primeri pogrešnih odgovora po najčešćim kategorijama

Nedostatak lepog vaspitanja	Kršenje uobičajenih pravila ponašanja	Pripisivanje hostilnih namera drugima
Igor je trebalo sam da očisti, a zamolio je konobara da to uradi.	Na rođendanu ne treba da igraju igrice.	Ujak je možda video da je pita od jabuka i namerno je rekao da ne voli pitu od jabuka, da bi se Marija rastužila.
Tetka nije smela da prekine komšinicu u priči.	Devojčica je rekla da je sama napravila pitu, a mama joj je pomogla.	Olja je bila ljuta na Anu jer nije pobedila.
Njena drugarica nije gazdarica pa da govori kakve zavese treba da ima.	Ne može tako da kaže za poklon, poklonu se u zube ne gleda, treba da bude zahvalan što ima igračku.	Jovan je znao da je Raša u toaletu i namerno je to hteo da kaže.

Pored provere diskriminativnosti testa, rađene su i frekvencije za svako od četiri pitanja koja su postavljena. Izdvojena su ona pitanja na koja su ispitanici u većem broju davali netačne odgovore. Rezultati su prikazani u Tabeli 4.

Tabela 4 – Frekvencija tačnih odgovora na pitanja sa najnižim prosečnim skorovima

Priča	Pitanje	Frekvencija
P1	uočavanje	75,8%
	identifikacija	50,3%
	razumevanje	93,6%
	lažno verovanje	47,1%
P8	uočavanje	70,7%
	identifikacija	47,1%
	razumevanje	93,6%
	lažno verovanje	80,9%
P10	uočavanje	89,8%
	identifikacija	84,1
	razumevanje	91,7
	lažno verovanje	54,8

Na osnovu ove analize možemo zaključiti da deca slabije odgovaraju na drugo, nego na prvo pitanje. Takođe, detektovana su i pitanja koja su deci bila teža, tj. pitanja na koja su ispitanici davali manje tačnih odgovora. Primetno je da su deca imala problem sa odgovorom na pitanja u pričama koje su se prethodno pokazale kao teže za razumevanje.

PRIČA 1

U prvoj priči ispitanicima je najteže bilo da odgovore na drugo („Šta su rekli što nije trebalo da kažu?“) i četvrto pitanje („Da li je Ana znala da Olja nije čula rezultate takmičenja?“). Ovu priču deca su uglavnom shvatala kao komunikaciju sa lošom namerom i jednom od likova su pripisivala hostile namere.

PRIČA 8

U osmoj priči deca u imala problem sa odgovorom na drugo pitanje („Šta su rekli što nije trebalo da kažu?“). *S obzirom na to da se radnja ove priče odvija u restoranu, moguće je da deca iz naše sredine ne razumeju tu socijalnu situaciju.* Predlog je da se priča adaptira u kulturološkom smislu.

PRIČA 10

U poslednjoj, desetoj priči, ispitanike je zbunjivalo četvrto pitanje („Da li se Nikolina setila da je zabava iznenađenje?“). Problem je što ova priča može da se shvati na dva načina: kao faux pas, ali i kao zlonamerni postupak. Takođe, ovo je jedna od dužih priča, uz to i poslednja, pa je pretpostavka da deca više nisu bila dovoljno koncentrisana. Preporuka za buduća istraživanja je pokušati sa promenom redosleda zadavanja priča.

Na celokupnom uzorku nema statistički značajnih razlika između dečaka i devojčica na ukupnom postignuću na testu ($F=0,02$ $df=1$, $p=0,962$). Na osnovu analize odgovora za svaku priču posebno, utvrđena je statistički značajna razlika u korist dečaka samo na odgovorima vezanim za treću priču ($F=4,766$ $df=1$, $p=0,031$).

ZAKLJUČAK

Analiza rezultata pokazuje da je kombinacija priča korišćena u ovom ispitivanju jednostavna za decu iz opšte populacije, s obzirom na to da sedam od 10 priča uspešno rešava više od 60% ispitanika. Distribucija se približava normalnosti na najmlađem ispitivanom uzrastu od sedam godina. Kod starije dece diskriminativnost je dobra samo za one koji kasne u razvoju teorije uma za svojim vršnjacima dok naprednu decu praktično nije moguće registrovati.

Što se validnosti tiče, u ovom radu je odabran pogrešan eksterni kriterijum, a to su ocene iz srpskog jezika i matematike. Pretpostavka je da teorija uma korelira sa drugim sposobnostima i predlaže se poređenje razumevanja faux pas i prihvaćenosti od strane vršnjaka.

Imajući u vidu da su u nekim prethodnim istraživanjima (Banerjee et al., 2011; Baron-Cohen et al., 1999) registrovane razlike među ispitanicima u odnosu na pol, sledeći zadatak je da na osnovu detaljnije analize dobijenih podataka proverimo zašto to nije bio slučaj u ovom istraživanju. Smatramo da bi za buduća istraživanja na našem području bila značajna adaptacija priča u kulturološkom smislu, zatim analiza u kojoj meri redosled zadavanja zadataka utiče na rezultate, kao i kreiranje novog zadatka za zagrevanje.

LITERATURA

1. Banerjee, R., Watling, D., & Caputi, M. (2011). Peer relations and the understanding of faux pas: longitudinal evidence for bidirectional associations. *Child Development*, 82(6), 1887-1905.
2. Banerjee, R., & Watling, D. (2005). Children's understanding of faux pas: associations with peer relations. *Hellenic Journal of Psychology: special issue on theory of mind*, 2, 27-45.
3. Baron-Cohen, S. (2001). Theory of mind in normal development and autism. *Prisme*, 34, 174-183.

4. Baron-Cohen, S., O’Riordan, M., Stone, V., Jones, R., & Plaisted, K. (1999). A new test of social sensitivity: Detection of faux pas in normal children and children with Asperger syndrome. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 29(5), 407-418.
5. Baron-Cohen, S., Leslie, A. M., & Frith, U. (1985). Does the autistic child have a theory of mind? *Cognition*, 21, 37-46.
6. Brojčin, B. (2008). Teorija uma. U N. Glumbić (Ur.), *Teorija uma dece sa posebnim potrebama*. (str. 9-28). Beograd: Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Izdavački centar.
7. Jablan, B., Hanak, N., & Stanimirov, K. (2007). Procena teorije uma kod dece sa oštećenjem vida. *Beogradska defektološka škola, I*, 115-124.
8. Laranjo, J., Beriner, A., Meins, E., & Carlson, S. (2010). Early manifestations of children’s theory of mind: The roles of maternal mind-mindedness and infant security of attachment. *Infancy*, 15(3), 300-323.
9. Lee, T.M.C., Ip, A.K.Y., Wang, K., Xi, C., Hu, P., Mak, H.K.F., ... & Chan, C.C.H. (2010). Faux pas deficits in people with medial frontal lesions as related to impaired understanding of a speaker’s mental state. *Neuropsychologia*, 48(6), 1670-1676. pmid:20156464
10. Sprung, M. (2010). Clinically relevant measures of children’s theory of mind and knowledge about thinking: Non-standard and advanced measures. *Child and Adolescent Mental Health*, 15(4), 204-216.
11. Zalla, T., Sav, A.M., Stopin, A., Ahade, S., & Leboyer, M. (2009). Faux pas detection and intentional action in Asperger syndrome. A replication on a French sample. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 39(2), 373-82. pmid:18726150. doi:10.1007/s10803-008-0634-y
12. Яблан, Б., Ханак, Н., & Глумбик, Н. (2011). Особенности понимания проблемных ситуаций детьми с нарушениями зрения. *Вопросы психологии*, 57(2), 36-45. ISSN 0042-8841.

VERIFICATION OF DISCRIMINATION AND RELIABILITY OF FAUX PAS TEST

Ksenija Stanimirov*, Bojana Đurić**, Mirjana Đorđević*

**University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation*

***Faculty of Arts, University of Ljubljana*

Summary

The theory of mind enables understanding of ourselves and other people around us as beings who have a mental world, a world of desires, needs, thoughts, intentions and beliefs. Theory of mind is a form of intersubjectivity based on symbolic thoughts and speech.

With regard to the fact that the development of theory of mind does not end at the age of six, a special test has been developed which should assess that ability at a later age. One such test is recognizing faux pas stories. Faux pas is a more advanced theory of mind task, and it measures the ability of having an insight into more complex mental states present in unintentional insults.

The goal of this paper is to check reliability and discrimination of the faux pas test.

The research showed that questions are discriminative, but also that some cultural adjustment should be done.

Key words: faux pas, discrimination, reliability

Primljeno: 28.10.2015.

Prihvaćeno: 25.12.2015.